

**Republika Srpska
Vlada
Ministarstvo unutrašnjih poslova
Uprava za policijsko obrazovanje
Visoka škola unutrašnjih poslova**

ZBORNİK RADOVA
Naučnostručni skup s međunarodnim učešćem
METODOLOGIJA IZGRADNJE SISTEMA
INTEGRITETA U INSTITUCIJAMA NA
SUZBIJANJU KORUPCIJE

Banja Luka, 19. novembra 2010. godine

Izdavač:

Uprava za policijsko obrazovanje,
Banja Luka

Za izdavača:

Doc. dr Mile Šikman

Glavni i odgovorni urednik:

Mr Goran Amidžić

Tehnički urednik:

Saša Jojić

Lektor:

Jovanka Borić

Prevodilac:

Jelena Vignjević

Adresa uredništva:

Bulevar Živojina Mišića 10A

Banja Luka

telefon: 051/333-603

telefaks: 051/333-699

e-mail: direktor_vsup@education.muprs.org

Tiraž:

300 primjeraka

Štampa:

PPGP „Komesgrafika”, Banja Luka

ISBN

PROGRAMSKI ODBOR:

- Doc. dr Mile Šikman**, načelnik Uprave za policijsko obrazovanje,
predsjednik
- Mr Stevo Ivetić**, načelnik službe ministra, MUP RS
- Duško Kovačević**, savjetnik ministra, MUP RS
- Akademik prof. dr Slobodan Perović**, predsjednik Saveza udruženja
pravnikâ Srbije i Republike Srpske, počasni član
- Prof. dr Stanko Stanić**, rektor Univerziteta u Banjoj Luci
- Prof. dr Vitomir Popović**, dekan Pravnog fakulteta Univerziteta u
Banjoj Luci
- Prof. dr Miodrag Simović**, predsjednik Ustavnog suda BiH
- Prof. dr Bogdan Volodimirović**, rektor, Državni univerzitet unutrašnjih
poslova Lviv, Ukrajina
- Doc. dr Uroš Pena**, Direkcija za koordinaciju policijskih agencija BiH
- Doc. dr Goran Bošković**, prodekan KPA
- Prof. PhDr. Jiri Straus**, prodekan PA, Češka
- Prof. dr Duško Vejnović**, VŠUP
- Prof. dr Mile Matijević**, VŠUP
- Mr Božidar Otašević**, zamjenik načelnika Uprave za stručno
obrazovanje, osposobljavanje, usavršavanje i nauku, MUP Republike Srbije

ORGANIZACIONI ODBOR:

- Mr Goran Amidžić**, direktor Visoke škole unutrašnjih poslova, predsjednik
- Prof. dr Rade Tanjga**
- Dragan Mitrović**
- Vlado Jovanić**
- Milovan Đurić**
- Saša Jojić**

SADRŽAJ

SPREČAVANJE KORUPCIJE SISTEMOM INTEGRITETA – IZGRADNJA INSTITUCIONALNIH KAPACITETA	1
<i>Doc. dr Mile Šikman</i> <i>Prof. dr Rade Tanjga</i>	
SISTEM INTEGRITETA KAO VID ANTIKORUPCIONE STRATEGIJE	19
<i>Prof. dr Branislav Simonović</i>	
SOCIOLOŠKI ASPEKTI UZROKA , KARAKTERISTIKA I SPREČAVANJA KORUPCIJE DRUŠTAVA U TRANZICIJI	41
<i>Prof. dr Duško Vejnović</i>	
IZGRADNJA PROFESIONALNOG INTEGRITETA POLICIJE U ZAVISNOSTI OD ANGAŽOVANJA SEKTORA UNUTRAŠNJE KONTROLE	59
<i>Mr Božidar Otašević</i> <i>Prof. dr Dane Subošić</i>	
ETIKA U FUNKCIJI PREVENCIJE KORUPCIJE	71
<i>Doc. dr Aleksandar Čudan</i>	
ETIČNOST POLICIJE KAO FAKTOR KORUPCIJE U POLICIJI	87
<i>Doc. dr Uroš Pena</i> <i>Aleksandar Miladinović</i>	
MODEL ISTRAGE I EFIKASNOST OTKRIVANJA I DOKAZIVANJA KRIVIČNIH DELA	103
<i>Prof. dr Stanko BEJATOVIĆ</i>	
POLICIJSKO „OHRABRENJE“ I ZAŠTITA OD NAVOĐENJA NA KRIVIČNO DJELO U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA	121
<i>Prof. dr Miodrag N. Simović</i> <i>Mr Marina M. Simović-Nišević</i>	
CORRUPTION IN SOUTH AFRICA: ARE WE WINNING - IF NOT, WHY NOT?	139
<i>Prof. dr CJ Roelofse</i>	
KORUPCIJA U SRBIJI	161
<i>Prof. dr Goran B. Milošević</i> <i>Prof. dr Srđan Milašinović</i> <i>Prof. dr Želimir Kešetović</i>	

„BORBA PROTIV KORUPCIJE U SRBIJI I AKTIVNOSTI MUP-A REPUBLIKE SRBIJE“ <i>Mr Boban Simić, predavač</i> <i>Prof. dr Željko Nikač</i>	181
STRATEGIJA SUZBIJANJA POJAVA KORUPCIJE KROZ REFORMU, PROFESIONALIZACIJU I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADROVA <i>Tatjana Maričić, dipl. spec. kriminalista</i> <i>Mr Stevo Ivetić</i>	193
ULOGA OBRAZOVANJA KADROVA I NJIHOVOG KONTINUIRANOG USAVRŠAVANJA U BORBI PROTIV KORUPCIJE <i>Prof. dr Dragan Bataveljić</i>	209
KORUPCIJA U PROCESU PRIVATIZACIJE – SITUACIJA U SRBIJI <i>Doc. dr Zdravko Skakavac</i>	225
ETIKA I BORBA PROTIV KORUPCIJE <i>Mr Goran Amidžić</i> <i>Dragan Mitrović</i>	237
AKTIVNO I PASIVNO PODMIĆIVANJE U KRIVIČNOM ZAKONU REPUBLIKE SRPSKE <i>Prof. dr Ivanka Marković</i>	251
„PREVENCIJA KAO FAKTOR IZGRADNJE INSTITUCIJA U SUZBIJANJU KORUPCIJE“ <i>Prof. dr Mile Rakić</i> <i>Prof. dr Ljubo Pejanović</i>	267
AKTIVNOSTI EVROPSKE UNIJE U SUPROTSTAVLJANJU PRANJU NOVCA <i>Prof. dr Dragan Jovašević</i> <i>Doc. dr Ljubinko Mitrović</i>	283
KORUPCIJA KAO OBLIK UGROŽAVANJA BEZBJEDNOSTI, S OSVRTOM NA REPUBLIKU SRPSKU <i>Mr Želimir Škrbić</i> <i>Borislav Šarić</i>	301
KRIVIČNOPRAVNI I KRIMINALISTIČKI ASPEKTI PODMIĆIVANJA KAO POJAVNOG OBLIKA KORUPCIJE <i>Mr Dragan Kulić</i>	319
UZROCI I KARAKTERISTIKE KORUPCIJE U CRNOJ GORI <i>Mr Slavko Milić</i>	337

KARAKTERISTIKE PRIMANJA MITA I DAVANJA MITA KAO OBLIKA KORUPCIJSKIH KRIVIČNIH DJELA	353
<i>Dragana Milijević, spec. Svjetlana Dragović</i>	
KORUPCIJA KAO FAKTOR UGROŽAVANJA RADA POLICIJE NA BEZBJEDNOSNOM SEKTORU	369
<i>Dragana Vujić, spec. Gojko Šetka, spec.</i>	
LATENTNA DIMENZIJA STAVOVA PREMA FENOMENIMA KORUPCIJE	379
<i>Doc. dr Radenka Grgić</i>	
ULOGA POLITIČKIH PARTIJA U SPREČAVANJU I SUZBIJANJU KORUPCIJE	395
<i>Predrag Popović, spec. Miodrag Gajić,</i>	
CARINSKE I PORESKE PREVARE KAO OBLIK ISPOLJAVANJA KORUPCIJE	407
<i>Mr Saudin Terzić</i>	
ASPEKTI BORBI PROTIV TRANSNACIONALNOG KRIMINALA I KORUPCIJE	421
<i>Doc. dr Zlate Dimovski Prof. dr Zvonimir Đorđević</i>	
PRVO OBAVJEŠTENJE I POZIV ZA DOSTAVU RADOVA	433

**IZGRADNJA PROFESIONALNOG INTEGRITETA POLICIJE U ZAVISNOSTI
OD ANGAŽOVANJA SEKTORA UNUTRAŠNJE KONTROLE**

***BUILDING PROFESSIONAL INTEGRITY OF THE POLICE IN DEPENDENCE
FROM ENGAGING INTERNAL CONTROL DEPARTMENT***

Mr Božidar Otašević¹

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije

Prof. dr Dane Subošić²

Kriminalističko-policijska akademija

Apstrakt: Brojni problemi funkcionisanja savremene policije posledica su njenog nedovoljno izgrađenog profesionalnog integriteta. Stoga izgradnja profesionalnog integriteta policije treba da bude jedan od osnovnih pravaca njenog razvoja. Profesionalnom integritetu policije u znatnoj meri doprinosi imunost njenih pripadnika na korupciju. Jedan od osnovnih mehanizama zaštite policije od korupcije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije predstavlja funkcionisanje Sektora unutrašnje kontrole policije. S tim u vezi, ovaj rad je posvećen analizi izgradnje profesionalnog integriteta policije u zavisnosti od angažovanja Sektora unutrašnje kontrole. Navedena analiza biće izvedena sistemskom pristupom, tj. analizom: 1) uslova u kojima funkcioniše Sektor unutrašnje kontrole policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, 2) njegove funkcije (ciljeva, rezultata, poslova, zadataka, metoda, propisa i internih opštih akata kojima se uređuje način postupanja njegovih pripadnika), kao i 3) njegove strukture (kadrova, sredstava za rad, radnih mesta, njihove međusobne povezanosti, propisa i internih opštih akata kojima se reguliše njegovo unutrašnje uređenje). Simetrično navedenom sadržaju, izvedena je i struktura ovog saopštenja.

Ključne reči: policija, policijski službenici, profesionalni integritet, sektor unutrašnje kontrole, korupcija.

¹ botasevic@yahoo.com

² subosic@yahoo.com

Metodologija izgradnje sistema integriteta...

UVOD

Korupcija u bilo kojoj oblasti društvenog života ugrožava dva osnovna zahteva Evropske unije, stabilnost demokratije i stabilnost institucija. Zbog toga, smanjenje korupcije predstavlja jedan od najkonkretnijih zahteva koje naša zemlja treba da ispuni na putu ka Evropskoj uniji. Sprečavanje korupcije uopšte za preduslov ima sprečavanje i suzbijanje korupcije u policiji i pravosuđu.

Značajno prisustvo korupcije u policiji Srbije je, čini se, osnovni razlog za formiranje Sektora unutrašnje kontrole policije, na osnovu novog Zakona o policiji Republike Srbije iz 2005. godine. Pored kriminalizacije i politizacije policije, razlozi za formiranje Sektora unutrašnje kontrole policije su u negativnom nasleđu, u kome su pojedinci iz policije učestvovali u izvršenju najtežih krivičnih dela ili su bili saučesnici njihovim izvršiocima, zatim zahtevima savremenog demokratskog društva za time da policija bude snažna i efikasna u prevenciji kriminaliteta i zaštiti javnog reda, da moć i ovlašćenja policijskih službenika budu strogo kontrolisani i ograničeni, odnosno da se koriste u skladu sa zakonom i međunarodnim konvencijama iz oblasti zaštite ljudskih prava koje je naša zemlja ratifikovala.³ Dakle, ozbiljno urušavanje profesionalnog integriteta policije predstavlja jedan od osnovnih razloga formiranja Sektora unutrašnje kontrole policije, a reafirmacija njenog profesionalnog integriteta – osnovni cilj postojanja i razvoja.

Ovim saopštenjem problematizuje se izgradnja profesionalnog integriteta policije u zavisnosti od angažovanja Sektora unutrašnje kontrole. Navedena analiza biće izvedena sistemskom pristupom, tj. analizom: 1) uslova u kojima funkcioniše Sektor unutrašnje kontrole policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, 2) njegove funkcije i 3) njegove strukture. Simetrično tome, izvedena je struktura ovog saopštenja.

USLOVI U KOJIMA FUNKCIONIŠE SEKTOR UNUTRAŠNJE KONTROLE POLICIJE

Korupcija je globalni fenomen, prisutan u manjoj ili većoj meri u svim državama. S tim u vezi, važan preduslov efikasnog suprotstavljanja korupciji jeste ostvarivanje saradnje sa nadležnim službama drugih država radi izučavanja stranih iskustava u borbi protiv ove pojave, a radi razmene informacija i eventualnog organizovanja zajedničkih akcija u borbi protiv korupcije. Radi ostvarenja tog cilja donete su brojne međunarodne konvencije i osnovane institucije koje treba da omoguće i olakšaju saradnju u cilju

³ Mihajlović, D.: *Službe za unutrašnju kontrolu policije, kratak uporedno – pravni prikaz*. – U: *Bezbednost*, br. 3/07, MUP RS, Beograd, str. 88.

Otašević, B. i dr. – Izgradnja profesionalnog integriteta policije...

prevencije i represije koruptivnog ponašanja. U kontekstu međunarodne saradnje veoma su značajna strana iskustva u suzbijanju korupcije, a „najbolja praksa“ lako može postati uzor za formiranje domaćih antikoruptivnih modela.

S razvojem demokratskih procesa u svetu, kontroli policije pridaje se sve veći značaj. Ona se najčešće ostvaruje kao spoljašnja i unutrašnja kontrola rada policije. Spoljašnju kontrolu rada vrše Narodna skupština, Vlada, nadležni pravosudni organi, organi državne uprave nadležni za određene poslove nadzora, drugi zakonom ovlašćeni organi i tela, ali i javnost. Unutrašnju kontrolu policije vrši Sektor unutrašnje kontrole policije.

Pored Sektora unutrašnje kontrole policije, u Ministarstvu postoji Odeljenje za kontrolu zakonitosti u radu u Upravi policije u sedištu Ministarstva, Odeljenje za kontrolu zakonitosti u radu Policijske uprave za Grad Beograd, odnosno oficiri odeljenja policije koji su zaduženi za kontrolu zakonitosti u radu policijskih službenika područnih policijskih uprava. I u drugim organizacionim jedinicama Ministarstva postoje organizacione jedinice i u njima policijski službenici koji se bave poslovima unutrašnje kontrole (Pojedine uprave u sedištu Ministarstva, Specijalna antiteroristička jedinica – SAJ, Protivteroristička jedinica – PTJ, Žandarmerija – Ž). Po formiranju Sektora unutrašnje kontrole policije postojanje ovih organizacionih jedinica nije opravdano i ono sobom nužno povlači određene negativne posledice. Pre svega ovi organi ne deluju samostalno i izdvojeno, već u okviru organizacionih jedinica koje su u njihovoj nadležnosti, što stvara prostor za pojavu pristrasnosti u odlučivanju o odgovornosti policijskog službenika koji je učinio povredu radnih obaveza i dužnosti. Prisutan je i problem preklapanja nadležnosti i vođenja tzv. „paralelnih istraga“, posebno ako se zna da Odeljenje za kontrolu zakonitosti u radu u Policijskoj upravi za Grad Beograd i Sektor unutrašnje kontrole policije – Centar Beograd⁴, imaju iste zadatke i ovlašćenja. Pri tome, Centar Beograd ima teritorijalno širi obuhvat, jer pored teritorije Grada, obuhvata područje policijskih uprava Valjevo i Pančevo. U takvoj situaciji neophodno je uspostaviti koordinaciju i saradnju u okviru samih specijalizovanih jedinica, kao i između pojedinih posebnih organizacija (npr. Bezbednosno-informativna agencija), koja je od esencijalnog značaja za postizanje uspeha u borbi protiv svih oblika korupcije.

Kadrovska popunjenost Sektora unutrašnje kontrole policije je oko 70%, što znači da je jedan policijski službenik Sektora nadležan za kontrolu 1.100 radnika Ministarstva, što predstavlja poboljšanje u odnosu na prethodni period, međutim, još uvek je nedovoljno za efikasnu unutrašnju kontrolu. Bez dovoljnog broja policijskih službenika, razmatrano antikorupcijsko telo ne može uspešno da se suprotstavi tako složenom problemu kao što je korupcija

⁴ Sektor unutrašnje kontrole policije obuhvata četiri centra, i to u Nišu, Kragujevcu, Beogradu i Novom Sadu.

Metodologija izgradnje sistema integriteta...

u policiji. Očigledno je da je akt o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u priličnom neskladu s aktuelnim stanjem kriminaliteta i kadrovskim potrebama. Trenutno rešenje problema moglo bi se naći u prijemu u radni odnos mladih ljudi zainteresovanih za rad u policiji, koji poseduju odgovarajuće kvalitete, uz ublažavanje komplikovane procedure prilikom prijema u radni odnos.

Stavljanje „pod nadzor“ nekog pripadnika policije, podrazumeva ponekad angažovanje i po dvadesetak ljudi istovremeno, što je veoma teško obezbediti, pa se često pribegava saradnji sa drugim organizacionim jedinicama Ministarstva, a i drugim službama bezbednosti (BIA, Vojnobezbednosna agencija – VBA). Smatramo da Sektor unutrašnje kontrole policije treba da predstavlja jedinicu najvišeg profesionalnog integriteta, kako u smislu netolerantnog odnosa prema korupciji, tako i u pogledu efikasne borbe protiv nje.

FUNKCIJA SEKTORA UNUTRAŠNJE KONTROLE

Sektor unutrašnje kontrole policije bi u svom radu trebalo da saraduje sa svim organizacionim jedinicama Ministarstva, kao i sa drugim državnim organima, javnim službama i pravnim licima koja vrše javna ovlašćenja. Pri tome, ciljevi Sektora unutrašnje kontrole policije treba da budu: 1) sprečavanje pojava korupcije u policiji i uvođenje mehanizama koji omogućavaju njeno suzbijanje i koji teže ka respektovanju antikorupcijskih propisa; 2) dokazivanje već izvršenih krivičnih dela;⁵ 3) razvoj netolerancije prema korupciji u policiji; 4) stvaranje transparentnih policijskih struktura i formiranje etičke svesti kod policajaca i 5) koordinacija antikorupcijskog delovanja na nivou MUP-a.

Sektor posebnu pažnju poklanja poštovanju međunarodnih konvencija koje je ratifikovala naša zemlja a odnose se na oblast ljudskih prava (Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Osnovni principi UN o upotrebi sile i vatrenog oružja od strane službenih lica koja sprovode zakon, Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupaka, Evropski kodeks policijske etike i drugih međunarodnih akata koji se odnose na policiju), domaćih zakona i podzakonskih akata, Kodeksa policijske etike koji je donela Vlada Republike Srbije i drugih usvojenih standarda profesionalnog postupanja policijskih službenika.

Nekada se verovalo da je odstranjivanje „trulih jabuka“, odnosno korumpiranih policijskih službenika, dovoljno da se problem reši, međutim, sada se shvata da nije dovoljno „počistiti“ oblast u kojoj je korupcija izbila na

⁶ Krivična dela korupcije su samo neka od krivičnih dela koja su u nadležnosti Sektora u kojima se kao izvršioци javljaju policajci (zlostava u službi, razbojništva, iznude, ucene, ubistva i dr.).

Otašević, B. i dr. – Izgradnja profesionalnog integriteta policije...

videlo, već treba razvijati sistem koji će obezbediti da ne bude ponavljanja koruptivnog ponašanja. Zbog toga u mnogim modernim policijskim službama u svetu postoji naknadno posmatranje i testovi čestitosti kao mogući metod antikorupcijske borbe u policiji.

U pogledu primene policijskih ovlašćenja pripadnici Sektora su izjednačeni sa ostalim policijskim službenicima Ministarstva. Oni prilikom vršenja kontrole mogu da:

- ☒ ostvare uvid u spise, dokumentaciju i zbirke podataka koje u skladu sa svojim nadležnostima pribavlja, sačinjava ili izdaje policija;
- ☒ uzmu izjave od pripadnika policije, oštećenih ili svedoka;
- ☒ od policijskih službenika zahtevaju dostavljanje drugih podataka i informacija iz njihove nadležnosti koji su potrebni za vršenje unutrašnje kontrole;
- ☒ ostvare uvid u službene prostorije koje policija koristi u svom radu;
- ☒ zahtevaju ateste i tehničke i druge podatke o tehničkim sredstvima koja koristi policija i zahtevaju dokaze o osposobljenosti policijskih službenika za upotrebu tehničkih i drugih sredstava koja koriste u svom radu.

Policijski službenici mogu biti predmet operativne obrade samo u slučajevima u kojima postoje realna saznanja da su umešani u izvršenje krivičnih dela, jer bi svaka provera bez prethodnih indicija mogla da slabi moral pripadnika policije zbog saznanja da su neprekidno pod prismotrom. Za primenu operativno-tehničkih mera uvek se pribavlja odobrenje, ali je uslov za njegovo dobijanje pouzdana početna informacija. Ovu problematiku, pored strogih propisa, prati i činjenica da policija poseduje određeni nivo znanja u pogledu vrste, mogućnosti i načina korišćenja operativno-tehničkih sredstava, pa unutrašnja kontrola mora biti daleko iznad njihovih znanja.

Borba protiv svih oblika korupcije jedan je od najvažnijih strateških zadataka na čijoj realizaciji se intenzivno radi u Sektoru unutrašnje kontrole policije. To je rezultiralo poboljšanjem rezultata koji se ogledaju u povećanom otkrivanju krivičnih dela s elementom korupcije za oko 22% (sa 2.962 na 3.635). Značajna je činjenica da je otkriveno skoro pet puta više krivičnih dela primanja i davanja mita (sa 55 na 251). Izdvaja se akcija hapšenja 37 lica, među kojima i 17 policijskih službenika, na području Novog Pazara, Raške i Kraljeva, koja su se bavila krijumčarenjem akciznih proizvoda sa područja AP KiM. Policijski službenici su podmićivani radi omogućavanja te kriminalne delatnosti. Takođe, značajno je otkrivanje zloupotreba s elementom korupcije u postupku javne nabavke 25 vozila marke "Land rover" za potrebe MUP Republike Srbije, čime je Ministarstvo oštećeno za 62,5 miliona dinara. Značajno je izdvojiti nedavno otkriveni lanac korupcije u dve auto-škole u Pančevu, zbog čega je prijavljeno 12 radnika auto-škola i kandidata za polaganje vozačkog ispita, a među njima su i dva policijska službenika

Metodologija izgradnje sistema integriteta...

(članovi komisije za polaganje vozačkog ispita). Kandidatima je za novčanu nadoknadu pribavljano uverenje o navodno položenom vozačkom ispitu.⁶

Prema statističkoj analizi predmeta za poslednje dve godine u Sektoru unutrašnje kontrole policije, najčešće pritužbe građana i pravnih lica su se odnosile na traženje i primanje materijalnih nadoknada, zbog:

- ☒ Nepodnošenja krivičnih prijavi protiv odgovornih lica čiji su propusti utvrđeni prilikom kontrole poslovanja privrednih subjekata;
- ☒ izdavanja putnih i drugih javnih isprava po hitnom postupku ili bez zakonom propisane procedure;
- ☒ nepodnošenja prekršajnih prijavi zbog izvršenih saobraćajnih prekršaja;
- ☒ registrovanja motornih vozila koja ne ispunjavaju zakonom propisane uslove;
- ☒ pružanja zaštite i pomoći licima iz kriminogene sredine;
- ☒ zaštite lica koja se bave nedozvoljenom trgovinom
- ☒ pružanja pomoći licima kojima je određena mera zadržavanja od strane policije uz obećanje pomoći za brži izlazak na slobodu;
- ☒ pružanja pomoći strancima radi regulisanja njihovog statusa u Srbiji;
- ☒ obećanja pomoći u cilju zasnivanja radnog odnosa u MUP-u ili prilikom raspoređivanja radnika na bolja radna mesta.⁷

Zanimljiv je podatak da je najveći broj pritužbi na rad policije anonimnan, što se može objasniti strahom od odmazde prema licu koje prijavljuje nezakonito postupanje policajca i straha da lice koje je dalo informaciju o korupciji ne bude procesuirano.

Sektor unutrašnje kontrole policije treba periodično da izdaje bilten, kako bi edukovao policajce o pojavama štetnim za policijsku službu, zbog čega i kako ih treba prijaviti, kao i da njime prezentira interesantne slučajeve iz sopstvene prakse. Prilikom izricanja disciplinskih mera imena policajca ne treba objavljivati, ali treba objaviti tekst o okolnostima koje su dovele do primene tih mera. U slučaju kada krivično delo izvrši policajac, postupak prema njemu ne treba da se razlikuje od postupka prema ostalim ljudima, što znači da mu neće biti činjeni nikakvi ustupci, ali mu ni služba neće dodatno otežavati položaj.

STRUKTURA SEKTORA UNUTRAŠNJE KONTROLE POLICIJE

Sektor unutrašnje kontrole policije je samostalna organizaciona jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije koja shodno odredbama

⁶ Rezultati rada Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije u periodu od januara do novembra 2009. godine, http://www.mup.gov.rs/cms_cir/sadrzaj.nsf/rezultati-rada.h.

⁷ Podaci Sektora unutrašnje kontrole policije MUP-a RS

Otašević, B. i dr. – Izgradnja profesionalnog integriteta policije...

Zakona o policiji⁸, vrši kontrolu zakonitosti rada policije, naročito u pogledu poštovanja i zaštite ljudskih prava pri izvršenju policijskih zadataka i primeni policijskih ovlašćenja. Osnivanje Sektora unutrašnje kontrole bio je jedan od priritetnih zadataka u okviru Programa reforme Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije u kojem je funkcija kontrole i nadzora u radu policije, definisana kao jedna od ključnih oblasti rada ovog Ministarstva.

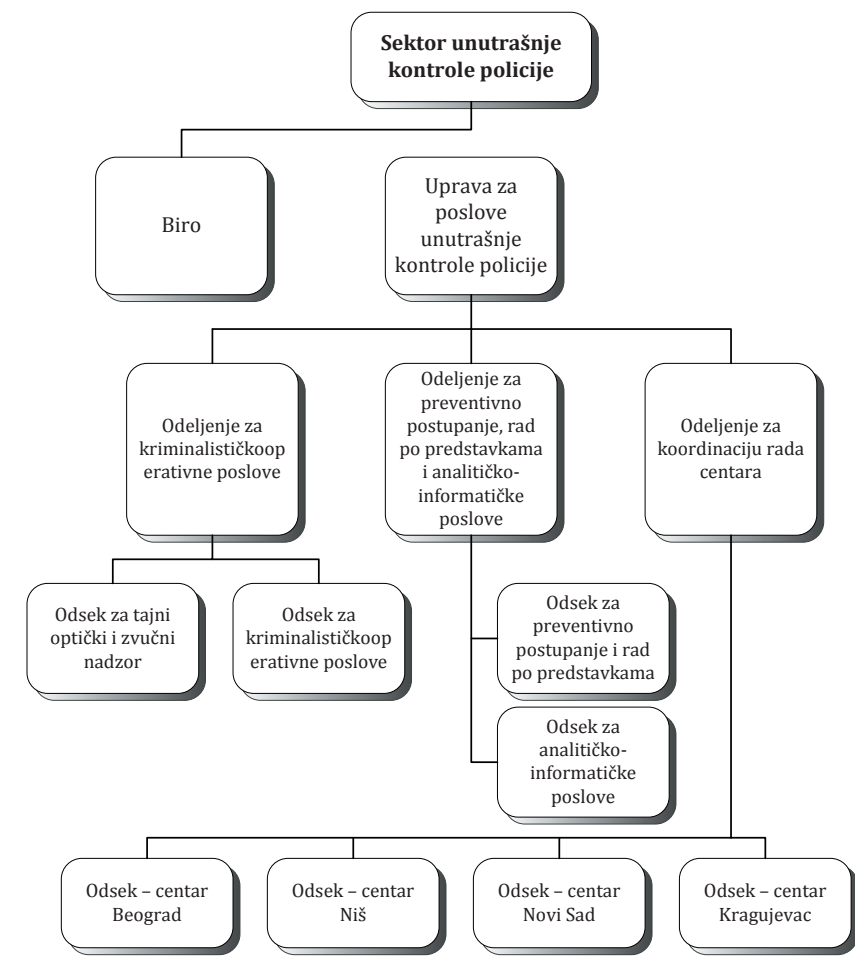
Sektorom unutrašnje kontrole policije rukovodi načelnik, koji se bira konkursom, a koga na osnovu mišljenja konkursne komisije i predloga ministra, imenuje Vlada Republike Srbije. Načelnik Sektora unutrašnje kontrole policije za svoj rad odgovara ministru, kome redovno ili periodično podnosi izveštaje o radu Sektora. Ovlašćena službena lica u Sektoru unutrašnje kontrole policije imaju sva policijska ovlašćenja, a u pogledu svojih prava i dužnosti izjednačena su sa drugim ovlašćenim službenim licima Ministarstva. Ministar unutrašnjih poslova vrši kontrolu rada načelnika Sektora unutrašnje kontrole policije, policijskih službenika zaposlenih u Sektoru unutrašnje kontrole policije i drugih policijskih službenika zaduženih za kontrolu rada policije. Sektoru unutrašnje kontrole policije ministar daje smernice, obavezna uputstva za rad, direktive, kao i naloge da u okviru svoje nadležnosti izvrši određene zadatke i preduzme određene mere. Sektor unutrašnje kontrole policije postupa na osnovu predloga, pritužbi i predstavi fizičkih i pravnih lica, povodom pisanih obraćanja pripadnika policije i po sopstvenoj inicijativi, odnosno na osnovu prikupljenih obaveštenja i drugih saznanja. Pripadnik policije ne može biti pozvan na odgovornost zbog obraćanja Sektoru unutrašnje kontrole.⁹

Sektor unutrašnje kontrole u svom sastavu ima: Biro sektora unutrašnje kontrole policije i Upravu za poslove unutrašnje kontrole policije. Kao uže organizacione jedinice u okviru uprave za poslove unutrašnje kontrole policije obrazovana su odeljenja, a u okviru njih odgovarajući odseci.

⁸ Zakon o policiji, „Službeni glasnik RS“, br. 101/05.

⁹ Članovi 171, 174 i 177 *Zakona o policiji*, „Službeni glasnik RS“, br. 101/05.

Slika 1. Organizaciona šema sektora unutrašnje kontrole policije

Etička načela policijske profesije ističu obavezu intenzivnog interesovanja za posao i stručno izgrađivanje tokom rada, dužnost potpune predanosti radu i poverenim zadacima. Ostvarivanje ovakvog odnosa prema radu zavisi od toga koliko je policajac lično zadovoljan svojim poslom, odnosima u kolektivu i prema starešinama, sredenošću ličnih i porodičnih prilika, platom i stimulativnim sredstvima kojima se policajac motiviše da bolje i više radi.¹⁰ Svaki policajac u toku svog radnog veka može doći u vremenske periode kada je više izložen riziku da krene pogrešnim putem. Ali,

¹⁰ Makra, A.: *Deontologija i etika radnika Organa unutrašnjih poslova*. U: Priručnik, br.3. Beograd, 1973, str.38.

Otašević, B. i dr. – *Izgradnja profesionalnog integriteta policije...*

integritet se ne tiče samo ljudi već i sistema organizacije i metodologije rada i zato se redovno mora vršiti revizija tog sistema i njegovo stalno usavršavanje.

Specifičnost rada u Sektoru unutrašnje kontrole policije podrazumeva da policijski službenik koji radi u Sektoru mora biti odgovorna, zrela i uravnotežena ličnost, sposobna da savlada svaku situaciju, bez isticanja potrebe za iskazivanjem moći, jer u suprotnom postoji verovatnoća da će zloupotrebiti svoj položaj. Jedan od najbitnijih uslova za raspoređivanje pojednica u Sektor unutrašnje kontrole policije treba da budu i bezbednosne provere, kojima nisu utvrđene bezbednosne smetnje za rad u njemu. Pored formalnopravnih uslova za prijem, treba proveriti i lični i profesionalni integritet kandidata i na isti način ga proveriti nakon određenog vremena provedenog na radu u Sektoru.

Službenici zaduženi za unutrašnju kontrolu policije treba da budu najbolji operativni radnici. Oni treba da imaju dobro osnovno policijsko obrazovanje i da poseduju potpuno znanje i iskustvo u operativnom radu. Tek kada policijski službenik postigne takav nivo on može ovladati dodatnim veštinama i znanjima neophodnim za borbu protiv korupcije.

Na značaj specijalizacije u suzbijanju savremenih kriminalnih formi ukazuju i određene konvencije međunarodnog karaktera. Između ostalih, Krivičnopravna konvencija o korupciji¹¹, u članu 20 *Specijalizovani organi*, ističe da će svaka potpisnica usvojiti takve mere koje su neophodne da bi se obezbedilo da lica ili entiteti budu specijalizovani za borbu protiv korupcije, a osoblju takvih entiteta pružiti adekvatnu obuku i finansijska sredstva za obavljanje njihovih zadataka.

Ustaljenost operativnog sastava Sektora unutrašnje kontrole policije, a i drugih linija rada u MUP-u, neophodna je pretpostavka za kvalitetan operativni rad. Poznato je da treba da prođe tri do pet godina da bi policijski službenik raspoređen u određenu liniju rada počeo da daje svoj puni doprinos suzbijanju kriminala. Česte promene radnog mesta u tom smislu obično su kontraproduktivne, jer izostaju očekivani rezultati, a isto tako neophodno je da novi radnici dobiju osnovna znanja o problematici, za šta je opet potrebno određeno vreme.

Svi rukovodioci nižih organizacionih jedinica u Sektoru moraju strogo da vode računa o tačnoj evidenciji i tačnom prikazivanju svih rezultata rada. Potrebno je utvrditi radna mesta s visokim rizikom u pogledu korupcije i njima posvetiti posebnu pažnju. To su pre svega radna mesta u Upravi kriminalističke policije, kao i sva rukovodeća mesta koja daju veliku samostalnost u radu.

Za smanjenje korupcije u policiji, veoma je značajan društveni i materijalni status njenih pripadnika. Relativno nizak nivo zarada svih

¹¹ Član 20 *Krivičnopravne konvencije o korupciji*, „Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 2/02.

Metodologija izgradnje sistema integriteta...

policijskih službenika, uz njihovo ujednačavanje, bez obzira na problematiku kojom se bave i bez obzira na stručnu spremu, svakako deluje demotivišuće na one koji su u svom poslu izloženi većim rizicima. To je činjenica koje treba biti svestan u budućim strateškim opredeljenjima vezanim za delatnost policije.¹²

Korupcija u policiji je u velikoj meri posledica neetičnosti dela njenih pripadnika. Naime, ne može se reći da su svi oni koji imaju male zarade ujedno skloni koruptivnom ponašanju (da prime mito). Ukoliko policajac nema određenu ličnu i profesionalnu etiku, on će biti spreman da svoju veštinu i znanje, za odgovarajuću nadoknadu, stavi na raspolaganje ljudima iz kriminalne sredine. To znači da loš materijalni položaj nije odlučujući uzrok za pojavu korupcije u policiji.¹³

ZAKLJUČAK

Osnov borbe protiv korupcije predstavljaju preventivne mere, odnosno otklanjanje uzroka koji dovode do nje. Međutim, sa sadašnjim stepenom korupcije u policiji ne mogu se isključiti ni represivne mere protiv nosilaca koruptivnog ponašanja. Represija tako ostaje korektiv već izvršenih dela, a načelo „bolje sprečiti nego lečiti“ ideal kome, kada god je to moguće, treba težiti.

Na korupciju u svojim redovima nije imuna nijedna policija sveta. U borbi protiv korupcije stečena su brojna iskustva, kako u inostranim policijama tako i u policiji Republike Srbije. Sva ta iskustva odnose se na prošlu praksu, a treba da se primene u budućim poduhvatima posvećenim suprotstavljanju korupciji, zbog čega ih treba prihvatati i primenjivati na oprezan način, uz uvažavanje specifičnosti svakog slučaja. Kada je reč o korišćenju stranih iskustava, treba biti dodatno obazriv, jer nekritičko preuzimanje bilo kog stranog modela, uz nevođenje računa o sopstvenim specifičnostima, može voditi stvaranju idealnog, ali ipak samo teorijskog modela, koji u praksi ne bi imao velikih izgleda za uspeh.

Eliminisanje političkih kriterijuma za odabir kadrova za raspoređivanje u Sektor unutrašnje kontrole policije u neposrednoj je funkciji stvaranja što povoljnijih uslova za emancipaciju policije, razvoj njenog profesionalnog integriteta i etike. Osim toga, ova preporuka ima za posledicu i veću autonomnost Sektora u odnosu na politiku, što se manifestuje i jačanjem njegove relativne samostalnosti, do granice određene propisima. Bitan preduslov za to je uređenost odnosa između ministra unutrašnjih poslova (političke ličnosti) i načelnika Sektora (kao profesionalnog policijskog

¹² Banović, B.: *Mesto i uloga policije u suzbijanju teških oblika kriminala*. – U: XVI seminar prava, Teški oblici kriminala, Budva, 2004, str. 79.

¹³ Golubović, Z., Otašević, B.: *Problem korupcije u policiji*. – U: Korupcija i ljudske slobode, Tara, 2009. str. 621.

Otašević, B. i dr. – *Izgradnja profesionalnog integriteta policije...*

službenika). Time se neposredno stvaraju pretpostavke za profesionalizaciju i depolitizaciju policije.¹⁴ Ministarstvo bi trebalo uvek da afirmiše nove standarde za raspoređivanje na radna mesta u Sektoru unutrašnje kontrole policije, kao i za napredovanje na radna mesta starešina. Pored ispunjavanja drugih uslova, kandidat za ova radna mesta mora biti nesporan sa aspekta prisustva bezbednosnih smetnji za rad u Sektoru, posebno u pogledu imunosti na korupciju.

LITERATURA

- [1] Banović, B.: Mesto i uloga policije u suzbijanju teških oblika kriminala. – U: XVI seminar prava, Teški oblici kriminala, Budva, 2004.
- [2] Evropski kodeks policijske etike – Preporuka (2001) 10 koju je usvojio Komitet ministara Saveta Evrope 19. septembra 2001. godine i Memorandum s objašnjenjima.
- [3] Golubović, Z., Otašević, B.: Problem korupcije u policiji. – U: Korupcija i ljudske slobode, Tara, 2009.
- [4] Kodeks policijske etike, Službeni glasnik RS, br. 92/06.
- [5] Makra, A.: Deontologija i etika radnika Organa unutrašnjih poslova. – U: Priručnik, br.3. Beograd, 1973, str.38.
- [6] Mihajlović, D.: Službe za unutrašnju kontrolu policije, kratak uporedno – pravni prikaz. – U: Bezbednost, br. 3/07.
- [7] Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, Odluka Narodne skupštine Republike Srbije broj 82, od 8. 12. 2005, http://www.parlament.gov.rs/content/cir/akta/akta_detalji.asp?Id=227&t=0#.
- [8] Rezultati rada Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije u periodu od januara do novembra 2009. godine, http://www.mup.gov.rs/cms_cir/sadrzaj.nsf/rezultati-rada.h.
- [9] Stevanović, O, Rukovođenje u policiji, Policijska akademija, Beograd, 2003.
- [10] Subošić, D.; Vukašinić-Radojčić, Z.: Statusna obeležja policijske organizacije u Srbiji. – U: *Bezbednost. – God. 59*, br 4 (2007).
- [11] Vukašinić-Radojčić, Z.; Subošić, D.: Osnovna pravno-organizaciona obeležja savremene policije. – U: *Pravni život. – God. 56*, knj. 510, br. 10 (2007).
- [12] Zakon o policiji, „Službeni glasnik RS“, br. 101/05.
- [13] Zakon o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji, „Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 102/07.

¹⁴ Videti šire: Subošić D.; Vukašinić-Radojčić Z.: *Statusna obeležja policijske organizacije u Srbiji.* – U: *Bezbednost. – God. 59*, br 4 (2007).

Metodologija izgradnje sistema integriteta...

- [14] Zakon o potvrđivanju Krivičnopravne konvencije o korupciji, „Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 2/02 i „Sl.list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 18/05.
- [15] Zakon o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije, „Službeni list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 12/05).

Božidar Otašević, MA,
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Serbia

Dane Subošić, LLD,
Academy of Criminalistic and Police Studies

Abstract: Many problems of the functioning of the modern police are due to its lack of built professional integrity. Therefore, the construction of professional integrity of the police should be one of the main directions of its development. Professional integrity of the police contributes significantly to the immunity of its members of corruption. One of the main mechanisms of protection of police corruption in the Ministry of Internal Affairs of Serbia is the operation of the Internal Control Department of Police. In this regard, this paper is devoted to analyzing the construction of professional integrity of the police, depending on the engagement of the Internal Control Department of Police. The above analysis will be performed in a systematic approach, ie. analysis: 1) the conditions in which the Internal Control Department of Police of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Serbia functions, 2) its function (the goals, results, activities, tasks, methods, regulations and internal by-laws which regulate the manner of its members), as well as 3) its structure (staff, funds for work, jobs, and their mutual relationship, regulations and internal by-laws governing its internal organization). Symmetrically above content was performed and the structure of this paper.

Key words: *police, police officers, professional integrity, a division of the internal control, corruption.*